

die 1000er

per començar

- SUMARI -

Gener.....	4
A tenir en compte aq t mes..	5
Que podem fer de bo.....	6
Els carboners.....	8
Balearització.....	9
Anècdotes.....	9
Cal recordar-ho.....	11
L'esport és cosa bona.....	12
Amics de la tercera edat...	13
La sibil·la.....	14
Estimen els arbres.....	15
En Toni Pau a Sardenya.....	16
El cirerer del bon pastor..	19

Bon dia i bon any

Tenim ganes que per aquí, com a Nova-York, Barcelona, Felanitx, tenguessim un mitjà de comunicació propi. En aquest racó del món hi ha coses per contar que poden interessar-nos tant o més que les que puguin oferir-se en els mitjans d'altres llocs els quals mai les nos contaran.

Ja n'havíem parlat un parell de pics, però l'altre dia ens decidirem. Dit i fet, aquí hi ha aquesta revisteta; varem pensar en una televisió o una ràdio, però això du massa trui.

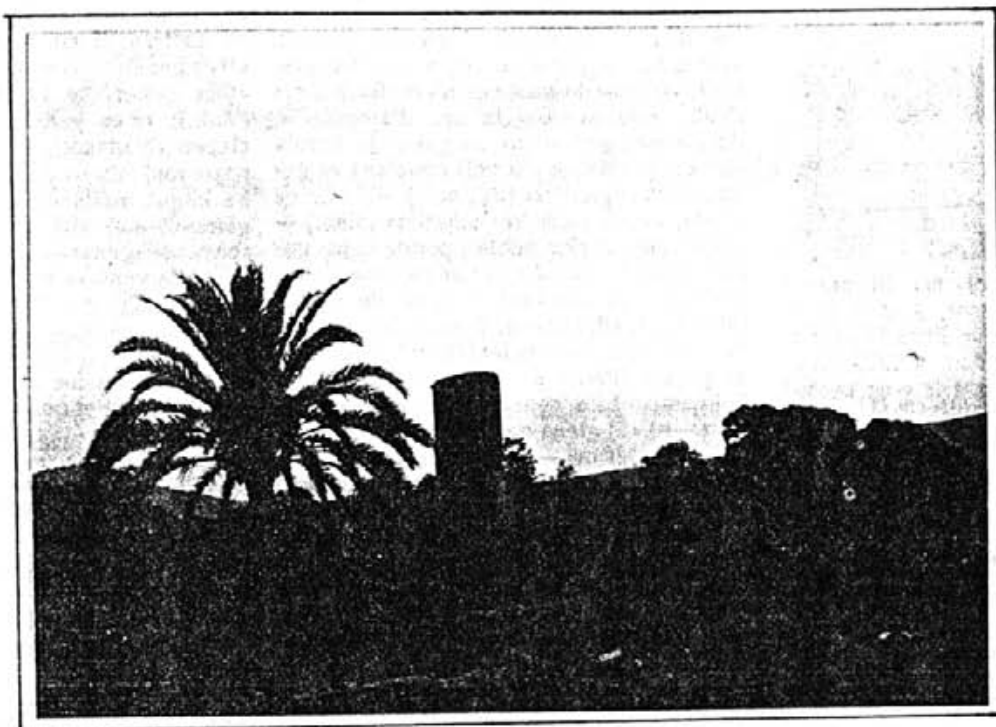
En aquesta publicació noltros, d'aquest redolet de mallorca, som els protagonistes; així no haurem d'esperar de bades que l'"Última Hora" o el "Pronto" es fixin en noltros.

Aquest primer número, fet a l'atropella da, és l'ull d'una planta que encara ha de treure les fulles, les flors i el fruit. Si entre tots la regam, cuidam la terra i podam, en podrem treure bons fruits. que nos podran ser de profit.

Ens agradaria molt que fos així,

llegiu-la i ja ens ho contareu.

*Vies
Viloses*

I PER AQUESTS PAISATGES BELLS
SEMPRE HI HA QUALQUE RACÓ
QUE DE JOVES O JA DE VELL
L'HI AGAFAM ESTIMACIÓ

- Jaume Frare -

DIES I COSES ha estat possible gracies a la feina de :

En Jaume de Na Blanca

En Toni d'Es Clos

En Pep Marinons

En Marc de Na Blanca

En Messià de S'Usina

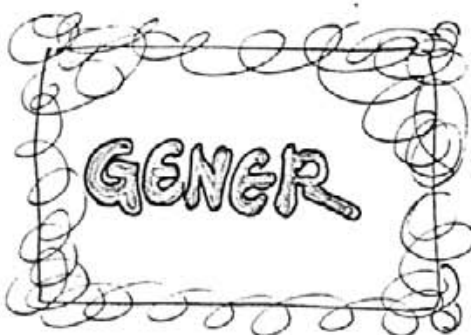
En Miquel Gustí

En Pep des Camp d'En Ventura

Na Margalida Polla

En Toni Pau

També ha estat fonamental l'embat de tots els amics amb qui, els que hi treballavem, en parlarem; entre ells l'amo En Miguel Marines que que ha fet una col.laboració.

GENER (i dial. *giner*). m. El primer mes de l'any; cast. *enero*. A la exida de Gener en l'any de M.CC.LXXVIII, Pere IV, Cròn. 414. Lo primer dia de giner, doc. a 1270 (Capmany Mem. II, 36). Del mes de giner any mil que corria, Passi cobles 152. No'ls plau caliu en lo Giner, Spill 593. Es troben també usades antigament les grafies *janer* i *jener*: Ell entrà en França en janer, Muntaner Cròn. c. 37. En lo primer dia del mes de jener, Pere IV, Cròn. 376.

Gener o *Janer*: llin. existent a Begur, Palamós, Sta. Cristina d'Aro, Borredà, Barç., Igualada, Avinyonet, Vilan. i G., Valls, Borges del C., Pobla de Montornès, Montblanc, Arboç, Ulldemolins, Anglesola, Agramunt, Aranyó, Mall., Men., etc. Hi ha la variant *Giner* abundant a la part meridional del territori de la nostra llengua, com Xerta, Vinaròs, Morella, Coves de Vinromà, Torreblanca, Val., Albuixec, Beniardà, Benifallim, Cocentaina, Alcoi, Dénia, Altea, Beniarriés, Al., Campello, Verger, Elx, etc. Existeix també la variant *Genès* o *Janès* (Barç., Al., etc.).

REFR.—a) Aigua al gener, tot l'any va bé; Aigua de gener, cada gota val un diner; Brusquetes de gener, bon any mos ve; Si plou p'es gener, s'anyada sol anar bé (Men.); Gener amarat, mig any assegurat; La pluja de gener omple la bóta i el graner (or.); Aigua de gener umpl ses bótes i es graner (Mall.); Aigua de gener omple bótes i graner, i la pica d'oli també (Conca de Barberà, Baix Ebre); Pluja pel gener, blat a la sitja i vi al celler; Trons pel gener, desembarassa el graner; Trons de gener, pagès, estintola el graner (Empordà); Trons en giner, fica sitges al graner (Benassal); L'aigua del giner empenya l'oliver (Calasseit).—b) Aigua de gener, poc blat al graner (Morella); Moltes pluges de gener, mala anyada solen er (Mall.).—c) Gener elxut, tot l'any put (Mall.); Pel giner flors, pel maig dolors

GENER												
	1	2	3									
4	5	6	7	8	9	10						
11	12	13	14	15	16	17						
18	19	20	21	22	23	24						
25	26	27	28	29	30	31						

(Tortosa).—d) «Gener mullat, bo pel camp i mal pel ramat».—e) «No hi ha bon gener que no deixi les basses plenes pel febrer».—f) «Gener abeurat, febrer gelat».—g) «Sembrat de giner no ompli el graner» (Altea); «De la flor de gener, ningú n'omple el graner»; «De flor de gener no n'umplen paner» (Mall., referint-se a la flor d'ametller o de favera).—h) «Dins es gener ja floreix s'ametller» (Mall.); «Si vols conèixer el gener, mira l'ametller» (or., occ.).—i) «En es gener, muda es darrer ametller» (Mall.).—j) «Si vols ceba de dobler, planta-la pel gener» (Mall.).—k) «Vinya per son menester, podada i cavada amb sa lluna de gener» (Men.).—l) «Pel gener, faves a fer» (Conca de Barberà); «Si vols tenir bon faver, fes-lo al gener» (Plana de Vic).—m) «Qui cull l'oliva abans de gener, deixa l'oli a l'oliver».—n) «Si glaça gaire en gener, vinga jaure i no fer res».—o) «Mes de gener, mes malfener» (Mall.).—p) «El girar de gener, fa l'home cavaller»; fa fruitar molt la terra (Art del pagès, 47).—q) «Per gener, a entrecavar començaré»; «P'es gener, es guaret començaré» (Manacor).—r) «Qui esveia de gener, esveia de franc» (Manacor).—s) «Cuc de gener umpl es graner» (Mall., Men.).—t) «Passat gener, lloga ton llogater; i si faena vol fer, no li planygués el diner» (Albaida, Altea).—u) «Mata el porc pel gener, si vols que es conservi bé» (Amades Astr. 223).—v) «Pel mes de gener, dona la volta al galliner».—x) «En giner, ous en lo paller» (Val.); «Pel gener, els ous a diner» (Empordà); «Polles de gener, ponen en es paner» (Mall.); «Polles de gener, cada ploma val un diner» (Cat.); «Al giner, la gallina al seu lloquer» (Cast.).—y) «Quan els gats miolen pel gener, senyal que busquen cover» (Gomis Zool. 116).—z) «De giner, ni ovella ni corder» (val.).—aa) «Al gener, cada ovella amb son corder; si no a la tripa, al braguer».—bb) «Gat miolador, gener a la porta» (Penedès).—cc) «Pel gener nascuda, prou serà moguda»; es diu de femelles, tant animals com persones (Empordà).—dd) «Mentres el gener passa, deixa la caça».—ee) «En giner i en febrer no hi ha cap gos coniller» (Alcoi); «Pel mes de gener, ni gànquil ni llebrer, ni falcó perdiguier».—ff) «Pel gener, els tords dins el paner».—gg) «En giner i febrer, no facis esquer» (St. Feliu de G.); «Pel gener, les xarxes a joguiner» (Port de la Selva); «Pel gener, ses xarxes a's galliner» (Cadequers).—hh) «En giner, la palla en lo paller» (val.).—ii) «Qui ni pa ni oli té, passa un mal gener» (Morella).—jj) «Gener, fred o temperat, passa'l ben arropat»; «Els sants de gener porten capa i barret»; «Pel gener, catarro, mocs i caliver»; «Refredats de gener, no els cura el vinader, però si el caliver».—kk) «Pel gener, hi perd el metge i guanya el fosser»; «Tos de gener alegra el fosser»; «Febres de gener, guanyes del fosser».—ll) «Pel gener, les llevadores fan el setmaner».—mm) «Partera de gener, ni hereu ni cabaler».—nn) «Matiner de gener, gastador d'oli».—oo) «Lluna de gener, l'amor prevé».—pp) «El mes de gener és com el bon cavaller»; vol dir que no sol esser variable; que tal com comença, acaba.—qq) «La neu de gener s'hi asseu com un cavaller».—rr) «Si comença pel gener, quasi dura un mes sencer» (Vic).—ss) «Gener fa el pecat, i març és l'acusat»; «Mes de gener, mes de

gener» (La Granadella); «Gener, va gelar sa mare en lo llavaner» (Cast.); «En giner, tin encès lo braser» (Val.); «En giner, tanca la porta i encén el braser» (Cast.); «En giner, no es trau el morro al carrer» (Callosa); «P'es gener, dins sa cuina estic bé» (Mall.); «P'es gener, es berenar dins es celler» (Mall.); «P'es gener, me pos darrera es claper» (Manacor).—tt) «Qui té bon giner, passa mal febrer» (Olocau); «De gener n'hi ha hagut molts de bons; de febrers, no gaires».—uu) «La calor d'En Ramis, que suava de gener» (Mall., Men.), o «que al gener es ventava el cul» (Cat.); es diu referint-se a algú que diu que té calor durant l'hivern.—vv) «Un bon gener du dos mesos endarrer».—xx) «Si al gener la gavina va per l'horta, les foc i tanca la porta» (Vinaròs).—yy) «Si el mussol canta en gener, un altre hivern ve» (Segrià).

Les calmes del gener o ses seques d'es gener (Mall.): sèrie de dies de calma en el mar, que sol haver-hi cada any dins el gener. Aquells dies que solen reinar les calmes de janer, tan temperats y hermosos, Penya Mos. III, 183.

FON.: *zané, gənə* (pir-or., or., bal.); *gənə* (Esterri, Isavarri); *ginə* (Andorra, Torre de C., Pobla de S., Urgell, Fraga, Ll., Les Garrigues, Camp de Tarr., Gandesa, Tortosa, Vinaròs, Morella, Benassal); *ginər* (Sueca, Cullera, Benigànim, Ador, Pego, Patró, Alcoi, Alacant); *ginər* (Benidorm, Campello); *ginə* (Benavarre); *ginər* (Val., Gandia); *ganə* (Alguer).

ETIM.: del llatí *januariu*, o millor de la variant llatina vulgar *genuariu*, nom del mes que venia després del decembar.

Diccionari Català-

Valencià-Balear Alcover

LES LLUNES

DIA QUATRE

DIA DOTZE

DIA DENOÜ

DIA VINT-I-CINC

A TENIR EN COMPT AQUEST MES

1 EL PRIMER DIA DEL MES ENS DU UN ANY NOU I NEIX AQUESTA REVISTETA, MOLTS D'ANYS A TOTHOM! **3** ELS AMICS DE LA TERCERA EDAT DE CALONGE I CALA D'OR FA-

RAN UNA XOCOLATADA AL CAP VESPRE A LA SALA DE LA PARRÒQUIA.-NO VOS PASSEU-

4 ES NECESSARI QUE TOTS ELS QUE PUGUIN DONAR SANG, AQUEST DIA VAGIN, TAMBÉ, A LA SALA PARROQUIAL A PARTIR DE LES SIS DE L'HORABAIXA.

JA SABEU QUE CADA HI HA GENT QUE NECESSITA DE LES DONACIONS PER SOBREVIURE. ALLÀ ENS ESPEREN, ANEM-HI.

5 AL CAP VESPRE ESTÀ PREVISTA

L'ARRIBADA DELS REIS MAGS D'ORIENT, EN SION, EN GASPAR I EN BALTASAR. VENEN CARREGATS DE JUGUETES.

6 FESTIVITAT DELS REIS, I DE DON

Arribada dels reis a calonge Fa 40 anys. BALTASAR, RECORDAU-HO.

16

REVELLA DE SANT ANTONI. SARAU A L'ENVOLTANT D'

D'UN FOGUERO. MANJAR, BEURE, I

CANÇONS DE FRANC; HI ESTAM TOTS

CONVIDATS. **17** DIA DE SANT AN-

TONI. DON BALTASAR BENEIRÀ TOTA

BÍSTIA, BISTIOLA, I ALTRE "RAMAT"

QUE SE LI PRESENTI. MOLTS D'ANYS

A TOTS ELS TONIS! **20** JUST ES

FESTA A CIUTAT, ÉS SANT SEBASTIÀ

I APROFITAM LA AVINENTESA PER TAMBÉ FELICITAR-LOS A TOTS.

Què podem fer de bo?

Hem pensat que = allò que guanyem (ja sabem que les factures són més grosses que = els pressuposts), tot tenint en compte les despeses de cada surtida, ens poden donar satisfaccions més per durables que una repartició dels doblers o quolque sopar.

La satisfacció de saber que podem ajudar a l'educació o subsistència de quolcu en el tercer món, la satisfacció de saber que recolzem un grup de gent que combat per defensar la natura, el grat de ajudar a aquella gent que des de temps ençà treballa per redreçar la nostra cultura, tot això són prou motius per decidir adreçar allò que poguem = del que guanyem a tres organitzacions culturals i filantròpiques: Ayuda en Acció, l'Obra Cultural Balear i el G.O.B.

Es més, una vegada tinguem responsabilitats cap aquestes organitzacions serà un motiu més per seguir endavant amb aquesta revista.

Bé... ja veurem, i vos contarem el que s'hagi pogut fer.

Negrets de Kènia .
a on Ayuda en Acció =
està treballant.

Ayuda en Acció

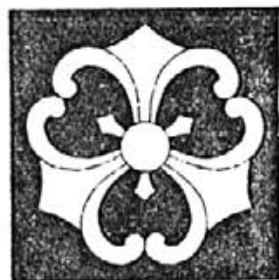
Organització d'ajuda al tercer món. Actualment el seu comb d'acció abasta La Índia, Nepal, Kènia, Burundi i Equador. El sistema d'ajuda se basa en la cerca de persones que vulguin ajudar a un determinat nin, al qual coneix mitjansant les dades i referències que Ayuda en Acció li dona. També pot mantenir correspondència amb ell, i fins i tot visitar-lo. La persona que col·labora sols li ha de donar 60 ptes per dia, unes 22000 ptes a l'any.

- TU ETS CEC I JO SOC SORD-MUD, AIXÍ
TOQUEM-NOS LES MANS I ENTENGUEM-NOS.

- Gibran Kalil Gibran-

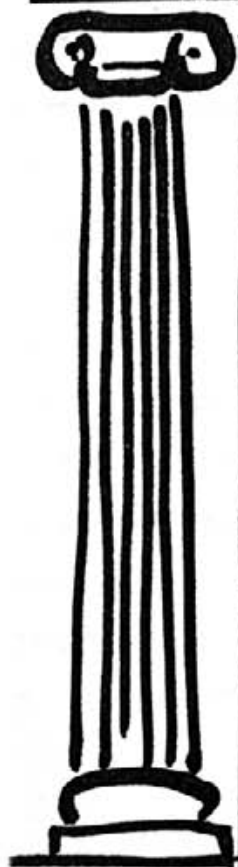

Institució creada, ara fa vint-i-cinc anys, per Don Francesc de Borja Moll. De llavors ençà a vetllat i treballat per la nostra cultura. El seu lema és "CADA POBLE LLAURE EL SEU FUTUR" (ho podem aplicar a Calonge).

Dos joves de la península, Fàtima de la Cierva i Urco Gabilondo, que un bon dia varen decidir partir cap a La India i coneixer personalment com són i com vivien els nins als qual ajuden, just les coneixien mitjansant unes fotografies i una petita història que = lis havia proporcionat Ayuda en Acción.

FOTOGRAFIA D'EN PEP MARINONS.

Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa
Veri, 1, 3º 07001 PALMA DE MALLORCA Tel. (971) 72 11 05

Associació declarada d'Utilitat Pública
per acord del Consell de Ministres de 19-6-85

Grup de gent preocupada pel futur de la vida al nostre envoltant. la seva feina ha salvat algunes zones de Mallorca de la seva destrucció a mans dels especuladors, i també de la extinció d'algunes espècies animals i vegetals. L'actual i recent elegit president, En Miquel Rayó, és una persona ben coneguda pels calongins que fa davers deu anys estudiàvem a Felanitx.

Colla de calongins que des de La Trapa (fins que el GOB va adquirir per assegurar la presservació dels seus espais naturals contemplen la petita illa de La Dragonera. La Dragonera va ser el primer gràfic d'èxit del GOB; la salvare d'una irracional urbanització.

Els carboners

Caminant pels boscos de la Serra de Tramuntana tothom pot adonar-se'n de molts de testimonis d'una activitat que ja practicament roman en desús: rudimentaris forns i restes d'habitatges al voltant de petites eres. Això són les sitges, a on fins els voltants dels anys seixanta, quan es popularitzà l'ús del gas butà, hi treballaren els carboners que preparaven el , en aquell temps, apreciat i més casolà combustible: el carbó.

Era freqüent sentir resplendir pels penyassagats de la Serra de Tramuntana els cops de les destrals dels carboners. A cada un dels quals se'ls havia concedit un "ranxo" de bosc que solia esser de tres a quatre quarterades i del qual no més podien tallar les alzines que superaven una "argolla"; l'argolla era el un determinat diàmetre del tronc.

La vida del carboner era prou dura ja que es veia abligat a viure en estat semi-selvatge a l'interior dels boscos durant la major part de l'any.

La producció de carbó solia començar el mes d'abril i durava tot l'estiu. Durant tot aquest temps el carboner no podia abandonar la sitja, per un petit descuit es tudava tota la producció. Per això, construïa a la vora de la sitja rudimentàries barra-

ques amb brancatge cobert de carritx, al qual donaven forma de sostre de doble vertent i moltes vegades l'enrrevoltaven de pedres. Molts d'aquests rotllons es poden veure bastant sovint a la vora d'uns molt elementals forns fets per poder coure el pa al carboner i la seva família que en temps de masses romania amb ell al bosc.

Per a la producció del carbó el laboratori precisava d'aparellar el rotlló de la sitja. Aquestes eres de pedra havien d'esser ben planes i red-

Reconstrucció de sitja i barraca.

nes, fetes amb pedres que deixassin davall forats i canals per on circular = l'aire just per coure el carbó sense que es cremés tot. Després damunt aquestes pedres s'hi posava = "reble" pedreny de poc = tamany, i una capa molt = prima de "call vermell". = Una vegada emprat aquest = rotllo, la sitja, no es = podia tornar emprar mai = més, pel què a l'any següent calia fer-la nova.

La llenya (d'alzina = mallorquina "querqus ilex") es co.locava d'una manera especial: al centre del = munt es deixava una estre = ta xemeneia o ull. Després es tapava se brancan vert = especialment preparat = "brassera" i terra. Arri = bats a aquest punt ja es tenia preparat l'artifici i ara calia activar-la. = per això per l'ull de la sitja es tirava caliu i = acte seguit petits bocins de llenya seca, anomenats bessons, que servien de = combustible. Després es tapava la boca de l'ull, i la sitja tirava per pe-

Forn d'un carboner

tits forats fets al call vermell. Lentament, sota la vigilància del carboner, s'anava coent.

Quan es cou el carbó la llenya perd tota l'aigua minvant fins a un = 75-80% del seu pes. La = cuita tenia una duració = de deu a dotze dies se = gons la sitja. Després = es destapava i es triava el carbó, mentres un es = tirava els bocins amb uns rampins l'atre els apaga = va amb terra porgada.

Una sitja d'estiu = solia produir unes dues = tones i mitja de carbó, que podia ser de dife = rents tipus: carbó d'as = cla o de tronc; de cano = net (branca prima); carbo = nissa (fragments de carbó; de pa (carbonissa amb qui = tra formant peces); de pi = nyol (es feia amb la pi =

nyolada de l'oliva un cop prensada per fer oli). = El bon carbo coneixia = pel so metal·lic, quasi = com una campana, si li pe = gaven un cop.

Els carboners comple = taven les seves rendes = amb l'obtenció de l'es = corxa, la pell de les al = zines, que molta i seca = s'emprava per adobar = pells d'animals.

El carbó i l'escor = xa finalment eren venuts al traginers que ho bai = xaven als pobles i a ciut = tat per vendre-ho als = botiguers.

A la Serra de Tra = muntana és a on són més = visibles els restes de = les sitjes, a més hi ha reconstruccions. Però per ací també hi ha restes, s'en poden veure pel Ba = rranc i Son Perdut, Diven que ja fa més de quaranta anys que En Toni Tanca = va fer la darrera que = s'ha vist. Aixó era allà on ara hi ha el taller = d'En Ranqueta.

- Pep Marinons -

Balearització

A Europa recentment han començat a emprar una paraula que té molt a veure amb noltres: BALEARITZACIÓ. Amb ella definèixen un fenomen pel qual la majoria no tenim cap simpatia, però amb el qual tots, "per necessitat", col·laboram. Això és la destrucció massiva del paisatge i el medi ambient per mans de la indústria turística.

No fa falta anar a les altres illes ni mirar gaire lluny, basta pegar una ullada cap a la mar i veim que un exercit de grues fa que la taca blanca de ciment emblanquinat cresqui i cresqui, cada dia més.

No és sols el medi ambient i el paisatge allò que se destrueix, també ho és el turisme com a font d'ingressos per a la majoria dels nadius i estrangers que d'ell vivim. Cala D'Or (Balears en general) deixa d'esser centre d'interès pels turistes que trien el lloc a on volen anar. No més ve-

nen els que just poden anar als llocs més barats -vacances a 5000 ptes/setmana-. Això ja no és negoci per noltres; i acceptam com a la cosa més natural del món que el nostre poble (Cala D'Or n'és part), les nostres illes, deixin d'esser llocs agradables per viure, sense l'atractiu necessari perquè ens sigui útil. Molt emcetat el nom de balearització.

Jaume de Va Blanca.

D. Francesca de S. Moll, va traduir un llibre del Llatí Medieval, el FACETIARUM LIBER, compost d'anèctodes i acudits molt graciosos. Simplement vos agradaran.

D'alguns que desitjaven diversos beneficis

A Florència estaven algunes persones en conversa, i cadascú manifestava desig d'una cosa diferent, com sol succeir. Un hauria volgut esser papa, un altre rei, i uns altres una altra cosa. Aleshores un allot xerradoret que els escoltava, digué: "Jo voldria esser meló". "¿I per què?" — li demanaren; i ell va contestar: "Perquè tothom m'oloraria el cul".

Efectivament, és costum que els qui volen comprar un meló l'ensumin per darrere.

Una visió de Francesc Filelfo

Francesc Filelfo, gelós de la seva dona, passava molta d'ansia de pensar que pogués fer-ho amb un altre, i sempre, de dia i de nit, la vigilava. Una nit, mentre somnava —perquè sovint velem en somni allò que ens ha preocupat estant desperts—, va veure un dimoni que li prometia que podria estar segur de la seva dona si fela allò que ell li diria. Sempre somniant, li digué que hi estava d'acord, que li agradaria molt i li pagaria bé aquell servei. El dimoni li digué: "Pren aquest anell i conserva'l sempre posat en el dit; mentre l'hi tinguis, la teva dona no podrà boixar amb un altre sense que tu ho sàpigues". De la mateixa alegria, Filelfo es va despertar, i es va trobar amb el dit posat dins el foradell de la seva dona.

Realment, aqueix anell és el millor remei per als gelosos: amb ell les dones no poden anar d'altres sense que els marits ho sàpiguen.

Divertit consell de Minaccio a un pagès

Un pagès que s'havia enfilat damunt un castanyer per tomar el fruit, calgué i es va rompre una costella. Minaccio, home molt graciós, hi anà per consolar-lo, i li digué que li donaria una norma perquè no calgués mai d'un arbre. El qui havia calgut li digué:

—Hauries fet millor de donar-me-la abans; però tal volta em podrà servir per a una altra vegada.

Minaccio li digué:

—Procura sempre no baixar més de pressa de com has pujat; davalla amb la mateixa lentitud amb què puges. Així no cauràs mai.

D'un bevedor

Un bevedor de vi va agafar una febrada que li rebolà la set. Els metges que l'assistien tractaven de tallar al mateix temps la febre i la set. I el malalt els digué:

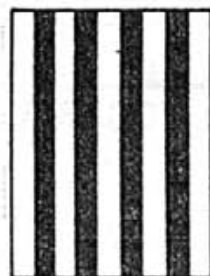
—Vull que us cuideu només de curar-me la febre; de curar-me la set, ja me n'encarregaré jo mateix.

A la primera aubada d'aquest mes, l'any 1988, fa 759 anys que Mallorca va despertar essent catalana. El dia anterior a aquesta llunyana matinada, el 31 de desembre de 1229, el rei En Jaume havia estirat les barbes a el rei moro Abú Yahya.

ca
i
re
dr
dar

Jaume
de la Blanca

El rei En Jaume va tornar du es vegades a Mallorca. A l'any 1931 per rendir els castells de Pollença, Alaró i Santueri; i l'any següent per reduir definitivament als darrers moros que quedaven a les muntanyes.

La majoria dels moros emigraren, i la nostra gent va començar a establir-se a Mallorca. El rei En Jaume va repartir l'illa, segons pactes d'abans de la conquesta, entre els senyors que li van ajudar; i llavors, aquets, les varen repartir entre els seus subordinats.

Centenars de famílies catalanes varen venir, i reberen de molts de nobles terres en alous. Es varen concedir privilegis a tots els que vengueren a poblar Mallorca.

Idò, fa més de tres quarts de mileni que les quatre barres varen substituir la mitja lluna.

Veig que els calongins donam les passes ben amples. Farà un parell de setmanes que una colla de dels nostres tornava de fer una volta pel Marroc, n'hi ha uns altres que xerren de pagar un bot cap a Anglaterra, l'altre dia En Miquel Ganxo em va dir que p'entura hauria trobat feina pel Japó, i dos dies després En Joan Pep-Ferrer me va convidar a anar amb ell per Alemanya però a jo no em va be ja que els mateixos dies he d'esser a València.

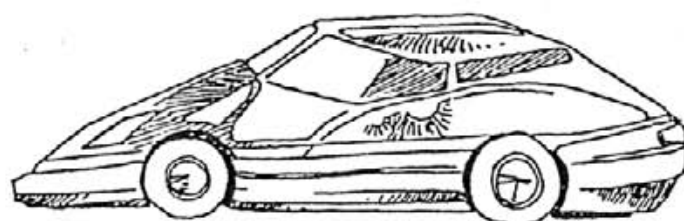
Hi ha calongins escampats escampats a tot arreu, a l'Argentina, a Venessuela, a Espanya, també a Ciutat i fins i tot quolcu per davers "sa Curia Blanca", però encara que tenguin residència fixa per allà quan poden tornen a veurer-nos. Viatjar és bo, fa obrir els ulls, i així apreciar més el nostre redol. Bon viatge a tots els que partesquin.

Jaume de Na Blanca

UN DESECORD POT SER LA DREGERA
MÉS CURTA ENTRE DUES MENTS
- Gibren Khalil Gibran -

VOCABULARI RELACIONAT AMB COTXES

Barbarisme	Forma correcta
Embrague	Embragament
Freno	Fre
Asiento	Seient
Moletero	Moleter
Ventanilla	Finestrela
Seguro	Assegurança
Panel	Plafó
Mando	Comandament
Faro	Far
Limpiaparabrisas	Eixuga-parabrisa

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

L'ESPORT ES COSA BONA

Aquesta secció en principi se rà dedicada a fer conèixer els diferents esportistes que tenim en el poble, perquè tots poguem conèixer quolque cosa més d'ells.

Parlarem amb En Tolo Coves, capità del S'Horta Juvenil el qual té una bona temporada; En Jesus, En Yoni de Ca sa viuda, i En Miquel Verro també hi juguen i ho fan molt bé, així mateix parlarem amb ells i amb En Guillem de Sa Conca i En Toni D'Es Clos que juguen amb el Santanyi i el Cala D'Or respectivament.

De basquet en parlarem amb En Xisco Polla, encara que no estigui federat en sap molt.

Qualsevol projecte en que pen-
 seu; un torneig de basquet, tenis,
 escats, o fer correr cacs vos agra-
 iré que le me comunicasiu tot d'u-
 na en veurer-me, ja sigui per aci-
 o per S'Aixam. Allò que és més im-
 portant és que hi haggi companys-

risme i participació. Tothom re-
 corda amb molta satisfacció el da-
 rrer torneig de basquet.

Per esser el primer pic ja es-
 baste. Vos desitjam un bon comen-
 çament d'any i que ho passeu bé.

Massià de S'Usina

Amics de la tercera edat

Molts d'anys, bones festes i bo-
 nes coques; com una coque dolça,
 voldria que sortís aquesta publi-
 cació, perquè així tornaria repe-
 tir i la veuriem més vegades; de
 manera que ànims als organitza-
 dors i coratge.

Amb la feina que m'han encomen-
 da de parlar de les activitats
 de l'associació d'Amics de la Ter-
 cera Edat de Calonge i Cala D'or,
 puc dir i amb molt de gust, que
 desde el començament, fa prop
 d'un any, de les activitats d'a-
 questa associació, fins ara, hi
 ha hagut una molt bona resposta
 per part dels nostres socis, ai-
 xò ha fet que de cada dia ens ha-
 guem encoretjat més de cara a or-
 ganitzar noves activitats. Una
 que tenim preparade per aquestes
 festes, es una xocolatada al Sa-
 ló Parroquial de Calonge el prò-
 xim dia tres de gener al capves-
 pre.

Pendent de reunir-se la junta di-
 rectiva, queden a discutir, altre
 serie d'activitats pels propers
 mesos i també la festa que amb
 motiu del primer aniversari de
 la constitució d'aquesta associa-
 ció es celebrerà pròximament.

Una cosa que encara està crua,
 i no ha parlat, és la unió o a-
 grupació de ses distintes asso-
 ciacions de sa comarca o tal ve-
 gada a un nivell més ampla, pot-
 ser podria dar bons resultats.

Una de les coses que manquen en
 falta aquí a Calonge, és un bon
 local per la tercera edat, acon-
 dicionat on poder-nos reunir cal-
 dir que s'Ajuntament el mos ha
 promés, i esperam que ben prest
 estig fet.

No me vull allargar més, crec
 que complit prou amb sa coman-
 de, només desitjarvos es molts
 d'anys i bones festes.

En Miquel Marines

La Sibil·la

**La Sibil·la fa 40 anys
Era Mado Ventura des Bar Nou**

La nit de Nadal, a la Seu de Mallorca i a quasi totes les altres esglésies de l'illa, enmig de la solemnitat de les matines, un al·lot o al·lota d'uns dotze anys, aproximadament, puja a la trona amb un cridaner vestit de caire femení amb tuls i sedes brodades, i que sosté amb les dues mans una gran espasa lluenta. Porta un estany indument perquè representa una sibil·la, i, com es sabut, l'Antiquitat cristiana admeté que Déu havia concedit una mica d'esperit profètic a algunes d'aquelles endevinaires paganes, per tal de predisposar els gentils, amb llurs oracles, a rebre la llum de la Bona Nova. Aquell infant, sempre una mica emocionat per la gran solemnitat del moment i la gentada que l'escolta, fa ressonar el "Cant de la Sibil·la".

Segons Mossèn Higiní Anglès, "el Cant de la Sibil·la representa per a Catalunya el drama més antic dels que coneixem: ell comença almenys al segle X a Ripoll, i s'escampa arreu de

la Catalunya on perdura fins al XVI. Una vegada reconquerida Mallorca, el cant gregorià i la litúrgia romana hi entren també de ple; el mateix cant de la Sibil·la s'hi introdueix amb la mateixa melodia dels mossàrabs, que fou la de Catalunya, de França i d'Itàlia, i amb tonada ja estrofet i següent més o menys alguns dels cants populars de l'illa, hi segueix usant-se fins als temps nostres".

Tenim notícies que el Cant de la Sibil·la en llengua vulgar es s'executava en la segona meitat del segle XVI a quasi totes les Seus catalanes: Urgell en 1510, Girona en 1510, Vic en 1558, Barcelona en 1569, Tarragona, València en 1533. A Alguer, la ciutat que parla català a l'illa de Sardanya, encara es canta i la seva lletra catalana és més completa que la que es conserva a Mallorca.

La Contrareforma era hostil a les pràctiques extralitúrgiques tradicionals, i en 1572, el bisbe de Mallorca Diego Arnedo prohibí l'execució del Cant de la Sibil·la en la seva diòcesi. La tradició, però, pesava, i la vigília de Nadal de 1575, a pres del nou bisbe Joan Vich, el capítol de la catedral mallorquina va restablir-lo "disponiendo que se executasen además algunas cantilenas devotas como se hacían en otras iglesias, particularmente en Valencia". Encara que en 1666 el bisbe Ferrn Fajarrés de Heredia va abolir de bell nou el Cant de la Sibil·la en tota la diòcesi de Mallorca, o almenys que ell no en donés autorització escrita, el fet és que aquesta cerimònia ha sobreviscut fins als nostres dies.

Continua a la pagina següent ...

El Cant de la Sibila no és altra cosa que la versió a l'lenç vulgar del "Judicii signum", que abans del segle XV es cantava en llatí però que fou traduït a la provençal.

Respecte al seu origen, es molt confús, donant lloc a moltes de teories que damunt ella es baraten.

Diccionari Català-Valencià-Balear Alcover.

Pep des Camp d'En Ventura

ESTIMEM ELS ARBRES

Passatjar envoltat d'arbres és un vertader plaer, és un goig sà i natural. Passejar per llocs bonics i tranquils rejuveneix i purifica l'esperit.

Els nostres germans els arbres ens donen oxigen i altres elements vitals per la nostra salut, ens protegeixen del sol excessiu, i a més ofereixen la seva hermosura als nostres ulls.

Fa uns quans dies, vaig pujar a un dels puigs que circunden Son-

Pelut, feia un dia esplèndid. La contemplació de les belleses naturals que ens envolten ens fa feliç, ens du la pau.

En aquesta petita excursió vaig veure que havien tallat petits pins, segurament per adornar les festes de nadal;quina pena! Imaginau-vos si tots, quan arribassin les festes de nadal, ens poguessim a tallar tots els arbres de puigs, marines i garrigues. A la costa els espais naturals ja són quasi inexistents.

Seria bo, sà i ecològic que per tenir arbres d'adorn a nadal plantàssim els arbres dins cussols; llavors sempre els podem entrar dins les cases i quan sigui hora transplantar al jardí. Així gaudiríem més temps de la seva bellesa i l'aire purificat que sempre donen.

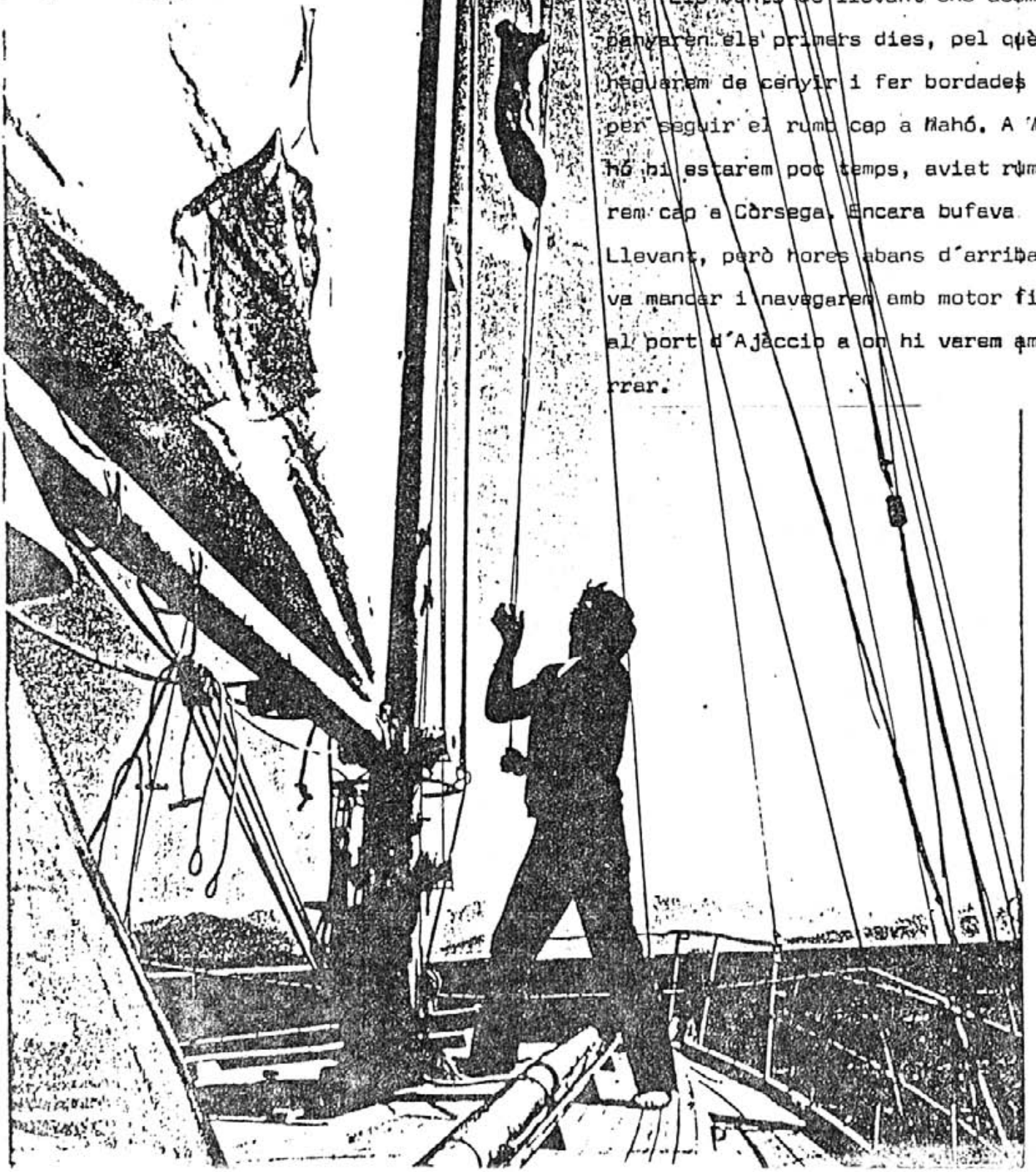
Hem de recordar que necessitem dels arbres per viure, per sobreviure. Estimem i cuidem els nostres germans vegetals.

Miquel Gual

Va esser el mes de maig del 84.
i quatre amics suïssos feren un
petit creuer per algunes de les illes
pròximes a Mallorca. La nau era
veler amb nom de dona, Catherine.

Els vents de llevant ens acòm-
panyaren els primers dies, pel què
naguarem de cenyir i fer bordades
per seguir el rumb cap a Mahó. A Ma-
hó hi estarem poc temps, aviat rumba-
rem cap a Còrsega. Encara bufava el
Llevant, però hores abans d'arribar
va mudar i navegarem amb motor fins
al port d'Ajaccio a on hi varem ama-
rrar.

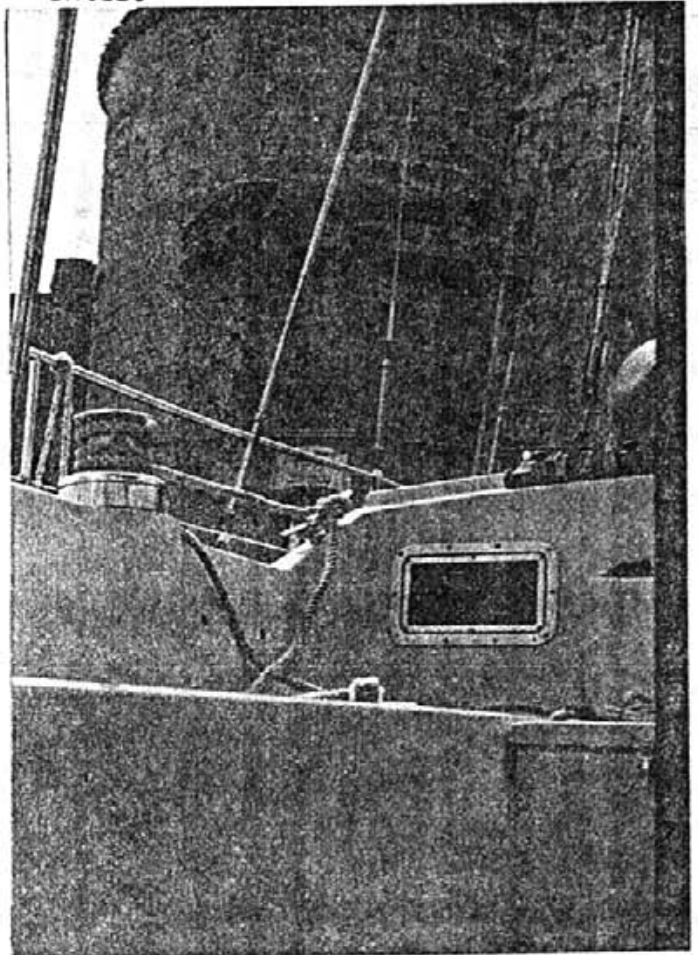

M'havien dit que els corsos eren gent poc sociable i molt violenta. De totes maneres al vespre, després d'haver sopat, vaig voler fer una visita a la vila a on havia nascut En Napoleó. En poc temps, encara era al port, tres bergants, un darrera l'altre, em varem convidar "a fer una volteta" en cotxe. No me varen pareixer tan poc sociables, un poc conquistadors com el seu famós paísà, si, però no semblaven gens violents. De totes maneres vaig pensar que allò era més que pura hospitalitat, i jo no estava per romanços, pel què ben aviat vaig tornar esser dis el Catherine. Me'n vaig fotre de conèixer les nits d'Ajaccio.

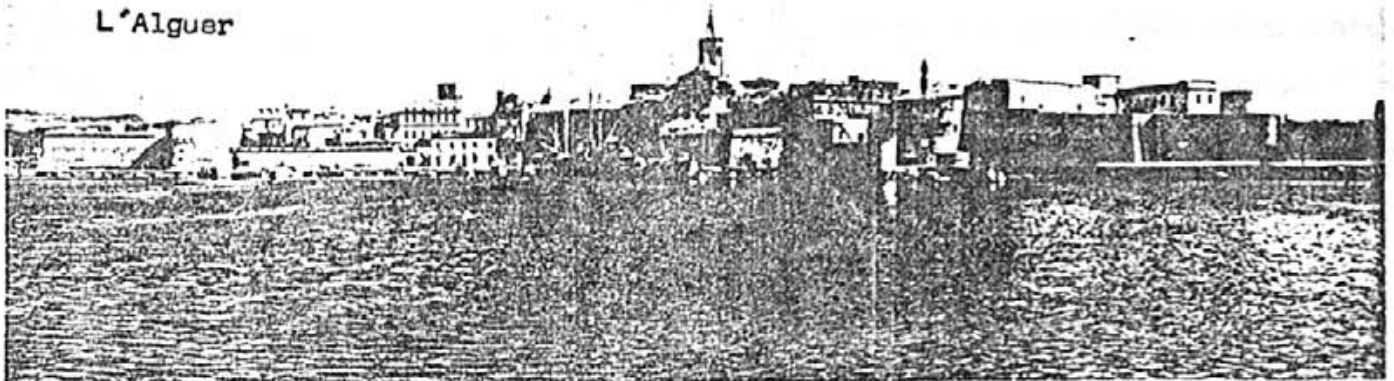
Al matí següent varem salpar. l'àncora i posarem rumb cap a Sardenya, cap a la ciutat de l'Alguer. El vent encara no havia aparegut i navegarem al motor fins que a l'horabaixa va bufar un poc de Ponent i poguerem hissar veles.

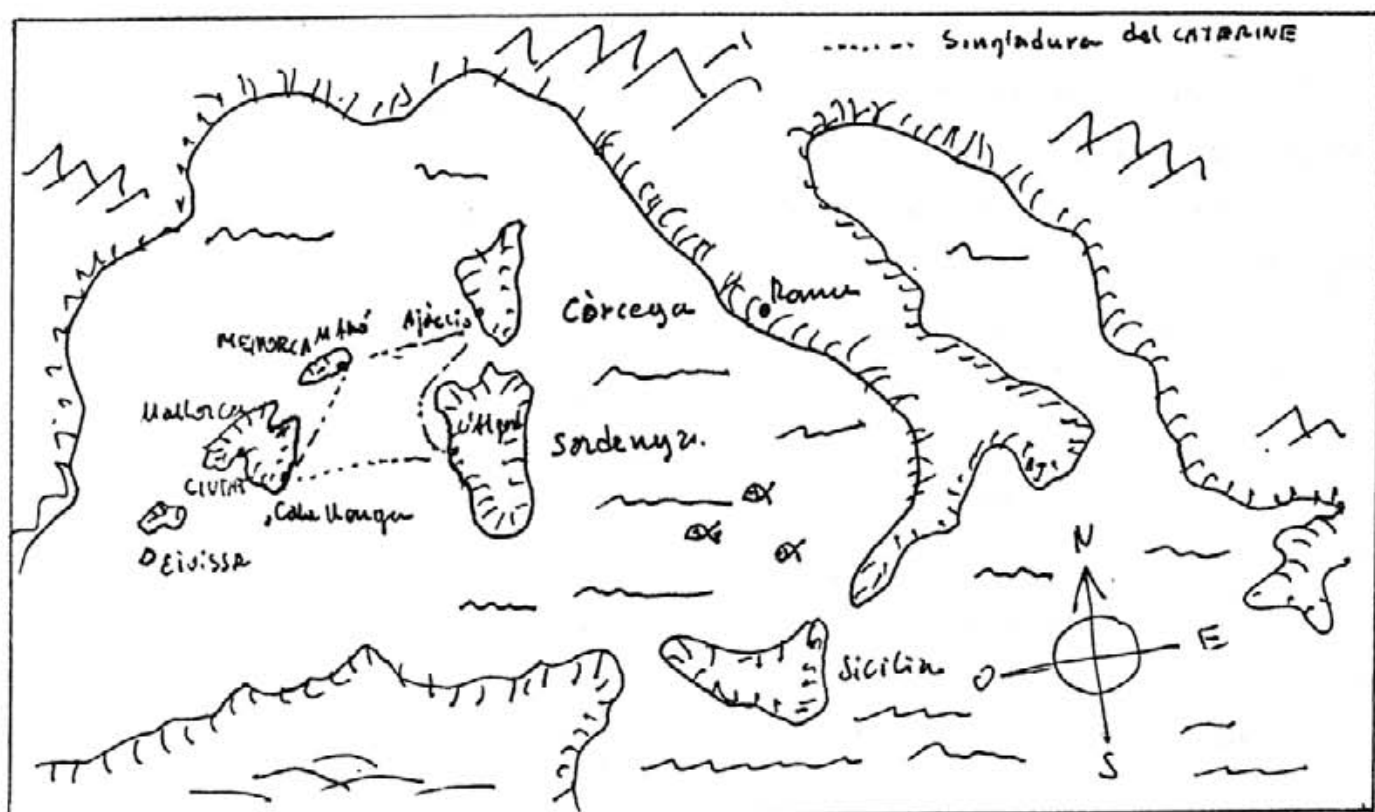
A l'horabaixa posterior estavem davant el port de l'Alguer. Feia nou dies que havíem surtit de Cala Llonga. Un dels companys em va dir que a l'Alguer xerraven la mateixa llengua que jo; m'extrenyava molt, no ho havia sentit dir mai. Quan amarravem va passar pel port un cotxe que per un megàfon anunciava un recital de cançons catalanes; vaja si ho havia entès.

El Catherine al port de l'Alguer

L'Alguer

Pensant en la sort que havia =
havia tengut a Ajaccio, davers les =
deu del vespre, vaig devallar un poc =
coa baixa a veure si xerrava amb quol =
cu de per allà, ja que pereixia que =
ens entendriem. Davora una celeta =
que hi ha aprop del darrer mollet del
port, ma dreta mirant des de la mar,
vaig veure una colla de gent que feia
molt de sareu. M'hi vaig acostar. Es =
taven davall un cobert fet de bran =
ques de pi sostingudes amb quatre =
troncs que feien de columna i uns qu =
ants més que feien de bigues. Vaja =
quin parell d'al.lotes que hi havia!
Me'n record ben bé d'una morena que
reia molt. Entre tots eren vuit, i =
estaven asseguts enrrevoltant dues =
tauletes ajuntades. No hi havia cap =
tasser no més una gelera amb un pany.

Els vaig saludar en mallorquí,
i tots se giraren cap a jo mostrant
una aqüidora curiositat al veure que
no era d'allà però xerrava com ells.
Tot d'una se pasaren a fer pregun =
tes. Sabien que podia ser de València,
Balears, o d'el Principat. Aviat =
tengué : un tassó ben ple de cervesa.
Vaig dir que era mallorquí i tot foren
preguntes sobre Mallorca; jo tam =
bé demanava coses d'ells.

Xerrant i bevent prest començarem a cantar . Volien conèixer cançons mallorquines. Just-just recordava un tros de "Na Catalina de pleça", i vengà tots - tit tirurirurit quec quec- ben fort. A les tres de la matinada va compareixer una dona tota enfubiolada, va fer tancar la =

L'ALGUER - Municipi de Sardenya. La majoria de la població (22139 h. d'un total de 26688 h. l'any 1961) es troba aglomerada a la ciutat. Fou poblada pels catalans a l'any 1323 i de llavors ençà, havent passat per molts d'alts i baixos, segueixen comservent amb fermesa la llengua catalana. La seva economia està abocada basicament al sector primari, essent la pesca la principal font de riquesa.

gelera al què ens servia les begudes i el se'n va manar. La festa no va acabar aquí, vaig anar al veler i en tornar tenia una caixa plena de cerveses i varen perllongar la vetlada. Me contaren una casa que'em va fer gràcies, se queixaven en broma d'una visita que havia fet el rei En Jaume, deien que havent menjat i cardat, s'en va anar sense pagar.

Se veu que els aprecien molt a tota persona venguda dels Països Catalans, ens tenen bé com a parents = llunyans, i això possibilita que aviat fes amistat amb aquests joves catalans de L'Alguer. Ens feia un poc de vessa despedir-nos, però un poc abans de sotir el sol partirem cadascun a ca seva.

Cap vegada havíem salpat tan prest, just me deixaren dormir dues hores. Tornavem directament, rumb cap a Mallorca, i a la segona nit de navegació

ció toparem tempesta. De cop varem tenir, bufant amb molta força, tots els vents que abans havien mancat. Hi havia més ^{aigua} calguent del cel que la que hi pogués haver davall noltros. Els llamps ens deixaven veure ones gegants per totes bandes que ens engronsaven tant que jo no recordava haver ballat mai amb tanta emoció. Flastomava haver-me embarcat i just desitjava esser a Ca'n Pau. A les quatre va tornar la tranquil·litat que ja ens va acompanyar la resta de la singladura fins a Cala Llonga.

Toni Pau i Jaume de Na Blenca.

EL GREC DE BATEM
Pep Marinons

Quan arriba Nadal, les madones han pres el costum de llançar-se al torrent a cercar els tradicionals emperifolls nadalencs.

Un d'aquests es l'apreciat cirerer del bon pastor. Una planta que conté una sèrie de propietats poc conegudes.

Per començar direm que el rizoma o arrel principal, neix un ull de color verd obscur, ramificat a la part superior. Les fulles són petites escamas que quasi passen despercebudes, arran de les fulles - arrancan el que tothom confon amb les fulles, són els filòclades, en realitat, petites branques en forma de fulla acabades en espina. Davers la meitat d'aquestes branquetes al damunt, neix la flor, a la primavera, i dona el fruit a la tardor o al ivern, son las familiars bolletes vermelles.

Però no vos penseu que la utilitat de aquesta planta sigui purament ornamental. Ja que com veureu no manca de virtuds medicinals.

De les arrels: Tenen propietats estomacals, faciliten l'orina les inflamacions i depuran la sang.

Sémpren contra la gota i tambe en afeccions venoses com les varices i les morenes; en afeccions de les vies urinaries, ictèricia, arteriosclerosis, reumatisma i afeccions de la pell. e la infussio de les arrels tradicionalment s'usaba per aliviar el mal a les dones durant la menstruació.

La recolecció de les arrels es fá de Març a Abril i a l'Octubre, es tallan en bocins i es deixen secar al sol

De las fulles: S'empren fulles frescas o bé seques, bullidas, per fer pagats contra grans, afeccions cutaneas, feridas, inclus contra la celulitis.

Del fruit: Les bollates vermelles tenen a l'interior uns pinyols que contenen el familiar alcaloide cafeína, pel què si torram aquestes llavors i les molem, obtendrem un saludable cafè que s'emprava per als malalts de pròstata.

Sense dubte es tracta doncs de una planta generosa, que no conformant-se en guarir-nos de múltiples afeccions, ens obsèquia amb la seva entranyable fesumia.

Servesqui doncs aquest article, per que aprenguem a coneixer i estimar aquest admirable fruit de la mare Nature que és el cirerer de betlem.

